

Viktor Pelevin

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

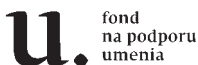
Viktor Pelevin

t

Viktor Pelevin

t

Russian text copyright © by Viktor Olegovič Pelevin 2009
Slovak publishing rights are acquired via FTM Agency, Ltd., Russia, 2016
Translation © Miloš Ferko 2016
Cover design © Ľubica Končeková 2016
Slovak edition © Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o. Bratislava 2016
e-mail: vsos@stonline.sk
<http://www.vsos.sk>

Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu umenia

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Z ruského originálu *Виктор О. Пелевин: т, ООО «Издательская Группа Азбука-Амтикус», Издательство АЗБУКА, Москва, 2015* preložil Miloš Ferko
Redakčná a jazyková úprava Agáta Karčová
Obálka a sadzba Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-946-6

Motto

...vojak zabudnutý Bohom vlasti.
Som hrdina – akého románu, povedzte?
I'm a soul, Dža.

Piatok

Prvá část

ŽELEZNÁ BRADA

I

Len čo trať začala stúpať, staručký parný rušeň spomalil. Akurát veľmi vhodne – za oknom sa rozprestrel očarujúco krásny výhľad, takže obaja pasažieri v kupé, ktorí práve dopili čaj, sa nadtľho pohrúžili do pozorovania.

Na vrchole vysokého kopca žiarilo bielobou šľachtické sídlo, postavené akýmsi márnotrátym bláznom.

No ešte podivnejšie než bieloskvúci palác pôsobil oráč, ktorý kráčal za pluhom úbočím kopca. Vysoký čiernobradý svalnatý muž v dlhej halene. Nohy bosé, dlane spočívali na úchytoch dreveného pluhu ťahaného mohutným záprahovým koňom.

– Vaša eminencia, nezdá sa vám tento výjav akosi biblický?

Otázku položil cestujúci s bujnými ryšavkastými fúzmi v hedom károvanom obleku a s rovnakou čiapkou mladému duchovnému v tmavofialovom rúchu s čiernym klobúkom, ktorý sedel oproti.

Duchovný, ktorý bradou i telesnou konštrukciou veľmi pripomínal oráča zotrúvajúceho za oknom, sa odvrátil od skla a s milým úsmevom sa spýtal:

– Čo konkrétne biblické by sa mi tu malo zdať, vaša milosť?

Pán v károvanom obleku upadol do rozpakov.

– Voľačo pradáвне majestátne. Tak by som to asi najpresnejšie vyjadril, – odpovedal. Biblia, ako vieme, tiež odkazuje na pradáвне a majestátne. Tak trocha konfrontačným spôsobom. Prepáčte, ak som sa vyjadril nevhodne.

– Kdežeby, – odvetil duchovný. – Netreba byť natoľko apologetickým.

– Prepáčte, akým?

– Apologetickým, náchylným k nadmernému ospravedľňovaniu. Laici sa počas rozhovoru s predstaviteľmi cirkvi za každým usilujú zmieniť o čomsi duchovnom. Nie je na tom nič zlé. Naopak. Je skvelé, ak jedným mihom oka zvrtneme myšlienky k vznešeným témam...

– Knopf, – predstavil sa károvaný pán. – Ardalion Knopf, železiarstvo. Zdá sa mi, že som sa nepredstavil. A vy ste, áno, otec Pajsij, pamätám si.

Duchovný zdvorilo naklonil čierny klobúk.

Knopf sa opäť otočil k oknu. Sídlo aj oráč boli ešte v dohľade.

– A viete, otec Pajsij, aký tajomný hrad sa týči na kopci? To je Jasná Poľana, sídlo grófa T.

Vyslovil to takto: „grófa Té“.

– Vari naozaj? – duchovný reagoval otázkou zo slušnosti, no bez záujmu. – Aké zvláštne meno.

– Grófa tak začali volať podľa novinárov, – vysvetlil Knopf.

– Keď tlač píše o jeho pôvode, nikdy neuvádza skutočné priezvisko, aby ju nepostihol paragraf o hanobení. A tak má teraz namiesto svojho mena krycie.

– Romantické, – pousmial sa duchovný.

– Veru. A úbočím pravdepodobne kráča samotný gróf T. On to má namiesto rannej rozcvičky. Veľký človek.

Otec Pajsij naznačil pohyb plecami, ktorým akoby zároveň vyjadroval údiv i súhlas so spolubesedníkom.

– Čo už, – odpovedal, – zopár hodín námahy roľníka nezaškodí ani grófovi.

– Ak by som smel byť taký smelý, – zarapotal Knopf, ktorý priam stáby striehol na tento okamih, – vaša eminencia, ako vnímate exkomunikáciu grófa T. cirkvou?

Duchovný zvážnel.

– To je nanajvýš tragická udalosť, – riekol ticho, – veď čo môže byť hanebnejšie než vyhnanie údu cirkvi z jej lona? No príčina zjavne tkvie v hriešnych a rúhavých grófových skutkoch, s ktorými som však napokon nebol dôsledne oboznámený.

– Rúhavé skutky? V tomto prípade si dovoľím vyjadriť nesúhlas s vašou eminenciou. Gróf T. je jednou z najvýznamnejších mravných autorít našich čias. A jeho majestát exkomunikáciou cirkvi vonkoncom neutrpel. Zatiaľ čo autorita cirkvi akosi...

– Aké dôvody vás vedú k tomu, aby ste grófa T. považovali za mravnú autoritu? – ozval sa zvedavo duchovný.

– Akože aké. Ochranca utláčaných, ušľachtilý aristokrat, ktorý bez obáv hádže rukavicu zlu tam, kde sú vláda i polícia bezmocné... Idol obyčajných ľudí. V neposlednom rade tiež žien. Hoci aj gróf, je to naozajstný národný hrdina! Nečudo, že sa ho začína obávať dokonca i vládnuca dynastia.

Slová *vládnuca dynastia* Knopf riekol pošecky, pričom riadne vytreštil oči a ukázal prstom nahor.

– Márnosť nad márnosť, všetko je márnosť, – poznamenal otec Pajsij s úsmevom. – Mravná autorita sa vykupuje za cenu ústrkov a utrpení. Nezávisí od mienky davu. Inak by sme ju museli priznať i tanečnici, ktorá večer čo večer dvíha holé nôžky pred cvikami obecnstva.

A otec Pajsij ukázal dvoma prstami, ako sa dvíhajú nôžky.

– Lenže gróf T. nie je tanečnica, – namietol Knopf. – A ústr-

ky ho vonkoncom neobišli. Viete, že ho nechali tajne sledovať políciou a zakázali mu pobyt mimo usadlosti? Mocenské orgány sa naoko boja o jeho zdravý rozum. A v jeho rodine sa šíria chýry, že gróf sa rozhodol odísť do Optinskej pustovne.

– Optinskej pustovne? – Otec Pajsij sa zamračil. – Prečo vlastne? A čo to má znamenať?

– Grófov zámer mi známy nie je. A čo sa týka zmyslu tých slov, vraví sa všeličo. Jedni sa domnievajú, že je to nejaký tajný kláštor, v ktorom gróf mieni získať duchovné ponaučenie od svätých starcov-rozkolníkov. Druhí tvrdia, že Optinská pustovňa je výraz, ktorým sekta hesychastov označuje krajinú hranicu mystického zážitku, vrchol duchovného povznesenia, a netreba ho hľadať na mape. Tretí, z vládnych orgánov... vonkoncom si neviem predstaviť ich myslenie, no pre volačo považujú grófov úmysel vstúpiť do Optinskej pustovne za nebezpečný. Preto proti Železnej Brade poslali najlepších agentov tajnej služby.

– Železnej Brade? – spýtal sa duchovný pre istotu.

– Hej. Tak volajú grófa v Treťom oddelení.

– Odkiaľ máte tieto informácie?

Knopf pohotovo vytiahol z vrecka poskladané noviny:

– Tuhľa píš. V Chýroch Petrohradu.

Duchovný sa rozosmial:

– Na vašom mieste by som nepripisoval význam chýrom, ktoré šíria takéto plátky. Sú to všetko číročné klebety. Verte mi.

Knopf pozrel na hodinky, potom sa uprene zahľadel na duchovného.

– Lenže zvesti o domácom väzení grófa sú absolútne autentické, – povedal. – Viete, mám známosti na polícii. Povedali mi to dôverne. A ešte aj mnoho iných zaujímavostí.

– Smel by som sa opýtať, akých?

– Vracia, – riekol Knopf, – pričom sa pozorne díval na otca Pajsija, – že gróf T. si zohnal dvojníka. Vysoké chlapisko spo- medzi mužikov. Spravil mu bradu zo starej parochne. A po- siela ho orať k rýchliku zakaždým, keď sa chce nebadane vy- tratiť z usadlosti. On sám sa skrýva v preoblečení. Nastúpi na vlak, presne tam, kde vy, otče, a ide si, kam sa mu za- chce...

– To už hej, – poznamenal otec Pajsij. – Vskutku zaujímavé. Tak či onak, pán Knopf, na obchodníka so železiarskymi po- trebami sa príliš dobre vyznáte v záležitostiach polície.

– A vy ste zas, otče, na duchovného príliš vystrojený. Aha ho, aký revolverisko pod rúchom, že až pažba trčí. Načo vám takýto?

Duchovný siahol rukou pod rúcho a vytiahol odtiaľ dlhý trblietavý revolver.

– Tento? – spýtal sa hľadiac naň, akoby ho videl po prvý- krát. – Ále, na vlky. Naša farnosť je odľahlá, ďaleko od stani- ce. Cesta dlhá, nôcka tmavá...

– Francúzsky, Savage? – zapriadol Knopf. – Pekný. Počkajte, teraz vám ukážem svoj.

A vytiahol spoza pazuchy hrbatý policajný Smith & Wes- son.

V kupé nastala zvláštna situácia.

Fialový duchovný a károvaný obchodník sedeli na kože- ných pohovkách s revolvermi v rukách. Niežeby sa nimi pria- mo jeden druhému vyhrážali (ich rozhovor bol ladený skôr veselo a zábavne), no hlavne si zreteľne, nedvojzmyselne dý- chali z ústia do ústia.

– Keď sme už teda pri grófovi T., – riekol Knopf, – viete, čo je to neprotivenie sa zlu násilím?

– Isteže, – odpovedal duchovný, pričom sa pohrával s re- volverom. – Morálna koncepcia, podľa ktorej je neprípust-

né odplácať zlo zlom. Argumentuje evanjelióvymi citátmi. Samozrejme, svojvoľne povytŕhanými zo súvislostí. Hospodin naozaj povedal: „Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nastav mu aj druhé.“ Ale povedal tiež: „Nepriniesol som pokoj, ale meč.“

– Takže morálna koncepcia? – uistil sa Knopf, hladkajúc prstom bubienok. – Ja mám iné informácie.

– Aké?

– Gróf T. sa v priebehu celého života zaoberal východnými bojovými technikami. Tieto sa stali základom vytvorenia jeho vlastnej školy boja bez zbraní. Je to čosi ako grécko-rímsky zápas. Ibaže drsnejšie. Princíp spočíva v presmerovaní sily a hybnosti protivníka, ktorý útočí, proti nemu. S minimálnym vynaložením vlastného úsilia. Železná Brada dosiahol v tomto umení najvyšší stupeň majstrovstva. A práve tento spôsob boja sa nazýva neprotivenie sa zlu násilím. Skrátene *neznas*. Účinky sú natoľko smrtonosné, že s grófom nie je možné poradiť si inak než guľkou.

Knopfovo rozprávanie na otca Pajsija zjavne zaúčinkovalo. Vystrašene sa chytil rukou za bradu. Akoby sa obával, že z Knopfových slov pre ňu vyplynú nejaké dôsledky. Hlavenň jeho revolvera sa však, ako predtým, dívala na Knopfa.

– Tak Železná Brada, – riekol s vytreštenými očami, – to už hej... A prečo tá podivná prezývka?

Knopf pokrčil plecami.

– Asi dačo ázijské... Ved' aj vami spomenutý etický aspekt neprotivenia sa zlu je jednoducho súčasťou dekoračnej filozofie, ktorú Ázijčania s obľubou pridávajú k svojim krvavým bojovým umeniam. Preto bol prenasledovateľom, ktorých poslali na hon grófa T., vydaný príkaz, aby v prípade, že sa pokúsi o odpor, spustili paľbu.

– Hrôzy hrôzúce tu vykladáte, – zavzdychal otec Pajsij. – A to

vari len tak začnú strieľať do úbohého vyobcovanca? Ved' smrť mimo Iona cirkvi, v čase, keď je naňho uvalená anatéma, je najistejšou cestou do pekla!

– Nuž, otče, a čo si máme počať, my podriadení v službe? Ved' grófa inak premôcť nemožno. Je to strašný protivník. Hoci treba uznať, usiluje sa nezašpiniť si ruky krvou. Jeho ázijská filozofia tkvie v tom, že na úder nezareaguje úderom, ale vztýči medzi sebou a protivníkom životu nebezpečnú bariéru, na ktorej sa rozbije útok spolu s útočníkom. Prekážka môže nadobúdať rozmanitú podobu, no práve v jej tvorbe gróf T. preukazuje neprekonateľné majstrovstvo.

– To teda znamená, že do grófa budú strieľať? – spýtal sa ešte raz otec Pajsij.

Zdalo sa, že sa s touto strašnou myšlienkou nijako nevie vysporiadať.

– Obávam sa, že áno, – skrúšene potvrdil Knopf.

Vo vzduchu stuhlo napäté mlčanie. Potom zrazu denné svetlo zastrel súmrak. Nastala tma. Vlak vošiel do tunela. Rachtot kolies, odrážaný kamennými stenami, okamžite prehlušil ostatné zvuky.

Nevedno, čo sa v priebehu nasledujúcej jednej či dvoch minút presne odohralo v duniacej temnote. Keď však opäť prišlo svetlo, kupé vyzeralo viac než zvláštne.

Vzduchom plávali kúdoly šedomodrého dymu pušného prachu. V skle okna sa rozprestierali tri otvory po guľkách. Na podlahe sa váľal prestrelený klobúk otca Pajsija. Knopf s krvavou podliatinou na čele polosedel-pololežal v bezvedomí na koženej pohovke. S otvorenými ústami a dopredu trčiacimi rukami zviazanými vlastnou viazankou. A otec Pajsij sa mocoval s oknom.

Na dvere kupé hlasno zaklopali. Otec Pajsij reagoval iba zdvojnásobením úsilia. Lenže okno nepovoľovalo. Drevený rám zjavne pod vplyvom vlhkosti napuchol a zasekol sa.

Zasa zaklopanie.

– Otvorte!

– Sekundičku, páni, – ozval sa otec Pajsij. – Iba čo sa ob-
lečiem.

Zároveň s týmito slovami sa rozohnal a kopol do okna. Gulkami prestrelené sklo prasklo a odniesol ho závan vetra. Otec Pajsij rýchlo vytiahol z rámu najväčšie črepiny a šmaril ich za seba.

– Nestrieľajte si z nás, okamžite otvorte! – zaznelo z chod-
by. – V opačnom prípade vylomíme dvere!

– Hneď, hneď...

Otec Pajsij vykukol z okna. Pred nimi tiekla veľká rieka –
vlak sa už blížil k mostu.

– Výborne, – zamrmľal.

Do dverí udreli a otec Pajsij sa začal ponáhľať. Ohnutím
spodného okraja rúcha uvoľnil dve k vnútornému lemu pri-
šité slučky, ktorými sťaby strmeňmi prevliekol topánky. Dve
rovnaké slučky sa nachádzali v rukávoch. Otec Pajsij nimi
prestrčil dlane. Následne vyliezol na stolík a čupol si pred vy-
bité okno, ktoré pripomínalo štvoruhlastú papuľu s riedkymi
priesvitnými zubami.

Zaznel omnoho silnejší úder. Dvere vyleteli z pántov. Do
kupé vtrhli ľudia s revolvermi v rukách. Bolo ich mnoho a na-
vzájom si prekážali. Skôr, než prišli k stolu, otec Pajsij sa od
neho mocne odrazil a vyskočil z vlaku.

Prenasledovatelia sa vrhli k oknu. Prvý z nich vyskočil na
stolík, odvážne nasledoval utečenca a desivo prudkým úde-
rom zaboril hlavu do mostového nosníka, ktorý sa zrazu vy-
noril z prázdnoty. Telo odmrštené od liatinovej konštrukcie
udrelo o vozeň a treslo na zem ako vrece. V kupé sa rozľah-
li výkriky zlosti a hnevu. Potom sa z okna vyklonil druhý pre-
nasledovateľ s dvoma revolvermi v rukách.

Spomedzi mostových nosníkov bolo vidno pokojnú, akoby dagerotypom znehybnenú rieku pod klenbou ľahkých načechraných oblakov. Nad vodou sa sťa otvorený dáždník vo vetre vznášalo fialové rúcho otca Pajsija. Plachtiac vzduchom v podobe obrovskej poletuchy sa blížilo k vodnej hladine.

Tresli výstrely. Jedna guľka sa odrazila od nosníka, zvyšné pozdvihli nad rieku fontánky. A potom ľudia, ktorí sa zhlukli v kupé, stratili otca Pajsija z dohľadu.

//

Zhodené rúcho pomaly odplávalo do hmly hlbín, na hladinu rieky sa vynoril už nie otec Pajsij, ale gróf T. – mladík s čiernou bradou v bielej košeli s bočným zapínaním bez goliera. Zhlboka sa nadýchol, otvoril oči a pozrel na oblohu.

Nebeská klenba súvisle pokrytá načechranými oblakmi pripomínala strechu meniacu priestor medzi nebom a zemou na obrovský otvorený pavilón – osviežujúco chladné letné divadlo, v ktorom hrá všetko živé. Ticho narúšal iba odkiaľsi z diaľky doliehajúci hukot vzdalujúceho sa vlaku. Navyše bolo ešte počuť jednotvárný šplechot vody, akoby ktosi v rôznych intervaloch hádzal do vody priehrstia kameňov.

Bez ohľadu na nebezpečenstvo, z ktorého práve vyviazol, cítil T. zvláštny pokoj a vnútornú rovnováhu.

„Nebo býva zriedkakedy také vysoké,“ pomyslel si, pričom prižmúril oči. „Za jasných dní v ňom výšky vôbec nieta – iba blankyt. Aby sa stalo vysokým alebo nízkym, načim oblaky. Nuž a tak je to i s ľudskou dušou. Nikdy nebýva vysoká alebo nízka sama osebe. Všetko závisí výlučne od plánov a ideí, ktoré ju v danom okamihu naplňajú... Pamäť, identita – to všetko je tiež ako oblaky... Napríklad ja...”

Citové rozporenie grófa T. sa zrazu nesmierne prudko zmenilo. Vnútornú rovnováhu vystriedal nečakaný strach, T.

dokonca mimovoľne rozčeryl hladinu niekoľkými prudkými tempami.

„Ja... Ja? Prečo si ja nič nepamätám? Spôsobila vari guľka otras mozgu? Počkať... Ten muž, Knopf, povedal, že sa volám gróf T. a putujem do Optinskej pustovne. A odkiaľ som prišiel? Aha, vrazil, že z Jasnej Poľany. To je statok, ktorý sme videli za oknom. No prečo som sa z Jasnej Poľany do tej Optinskej pustovne vybral?“

T. sa obzrel. Spoza mosta sa vynorila loď. Vyzerala podivne. Podobala sa na veľký nákladný čln, ktorému však ktovie prečo trčali veslá z otvorov na bokoch. Veslá sa rytmicky dvíhali nad hladinu, na chvíľu stuhli a vyrazili späť do vody, pričom spôsobovali ten istý šplechot, ktorý T. už dobrú chvíľu počul.

Čím väčšmi sa loď blížila, tým viac neobvyklých detailov bolo vidno. Zdobila ju nápodoba galiónovej figúry – kópia Mélосkej Venuše na doštenom podstavci (podľa nežnej hry svetla sa dalo predpokladať, že je z pravého mramoru). Na prove lode boli, ako na starogréckej triére, namaľované dve bielo-modré oči, nad palubou sa týčila stavba, ktorá neuveriteľne pripomínala malý jednoposchodový dom v akomsi újazdnom mestečku. Lenže bez ohľadu na všetky tieto umelecké výtvory bolo zrejmé, že loď nie je žiadna triéra, ale veľký nákladný čln.

Keď sa T. ocitol pri boku plavidla, plával pod otvormi s veslami, za ktorými sedeli zamračení muži v nápodobách gréckych chitónov zo sivého súkna. Hoci T. plával úplne blízko, nik z nich mu nevenoval ani len pohľad.

„Mužici,“ pomyslel si T., ktorý sa snažil zotrvať čo najbližšie pri boku lode. „Odrhnutí od rodného živlu, otroci vydaní napospas cudzej svojvôli... A veď, napokon, strčenie mužíka k fréze do fabriky je v podstate presne rovnakým rúhaním.“

Posledný otvor bol prázdny. Priestor za ním bol oddelený od zvyšnej časti podpalubia priehradkou, za ktorú sa dalo schovať. T. sa zakvačil o okraj prielazu, nadvihol a usilujúc sa nespôsobiť hluk vliezol dnu. Zdalo sa, že si ho nik nevšimol.

Podpalubie smrdelo potom a otrubami. Mužíci, ktorí sedeli na laviciach pripevnených k dlážke, v jednoliatom rytme kričali „uch!“, pričom sa kolísali vpred a vzad. V uličke stál dozorca v súkennom chitóne, ktorý bol až na striebornú sponu na pleci rovnaký ako odev veslárov. Muž určoval tempo údermi drevenej palice zakončenej rezbou hlavy barana na medený gong.

T. počkal, kým sa otočí, popchol dvere s naivným vyobrazením lukostrelca Apolóna a vykĺzol z podpalubia. Za dverami sa nachádzalo úzke drevené schodisko. Keď po ňom T. vyšiel, ocitol sa na palube.

Tam takmer všetok priestor zaberala nadstavba. Pripomínala vyhúknutý jednoposchodový dom. A veď vlastne to aj naozaj skutočný jednoposchodový dom bol. Plechová strecha a falošné stĺporadie, z ktorého sa kde-tu, obnažujúc sosnové dosky, odlupovala navlhnutá omietka. V stenách sa, ako býva zvykom, nachádzali okná a dvere.

T. opatrne nakukol do okna. Cez husté záclony nebolo vidno nič.

Zrazu sa najbližšie dvere v jeho dosahu pootvorili a vlúdny mužský hlas ho uvítal:

– Vaše blahorodie! Rýchlo sem!

T. podišiel k dverám. Zazrel cez ne komoru s rozmanitým haraburdím na policiach. No neboli tam žiadni ľudia.

– Veď poďte ďalej, – naliehavo opakoval nevedno odkiaľ sa rozliehajúci hlas.

T. vstúpil dnu a dvere sa zavreli. Akoby ich prichlopila pružina. Zo všetkých strán ho odrazu zovrela čierno-čierna tma.

„Sťa Jonáš v bruchu veľryby,“ pomyslel si T. a okamžite si živo predstavil biblického proroka v žltom rúchu, s prívetivou tvárou a dlhými kučeravými vlasmi hojne pomazanými olejom.

– Ak opatrne ukročíte dozadu, – ozval sa hlas, – nahmatáte za sebou stoličku. Posadte sa.

– Nič nevidím. Baví vás schovávačka?

– Gróf, posadte sa, prosím.

T. klesol na stoličku.

– Kto vlastne ste? – spýtal sa.

– A vy osobne ste kto?

– Pretože ste ma oslovili „vaše blahorodie“, – odpovedal T., – domnievam sa, že vám je to známe.

– Je mi to známe, – riekol hlas. – Len či je to známe vám?

– Som gróf T., – odvetil T.

– A čo je to gróf T.?

– A čo by malo byť?

V tme zaznel smiech.

– Otázka zaiste zahŕňa medziiným filozofický aspekt. Dalo by sa dlho uvažovať o tom, čo presne tento výraz označuje – ruku, nohu, celkový súhrn častí vášho tela alebo vašu nesmrteľnú dušu, ktorú ste nikdy nevideli. Avšak nie o tom som chcel. Povráva sa, že vás v Jasnej Poľane navštevujú indickí mudrci. Môžete teda viesť podobné debaty s nimi. Moja otázka má čisto praktický účel. Gróf T., čo si o sebe pamätáte a viete?

– Nič, – čestne sa priznal T.

– Veľmi dobre, – povedal hlas a opäť sa zachichotal. – Presne to som aj predpokladal.

– Nepovedali ste, kto ste.

– Ja som ten, – odvetil hlas, – čo má v rukách neobmedzenú moc nad absolútne všetkými aspektmi vášho bytia.

– Odvážne vyhlásenie, – poznamenal T.

– Áno, – zopakoval hlas, – nad absolútne všetkými aspektmi.

– To vám mám veriť každé slovo?

– Prečo slovo? Môžem predložiť dôkaz... Napríklad nasledovný: vysvetlite mi, prosím, prečo, keď vám nedávno zišiel na um prorok Jonáš, ste si ho predstavili v žltom odeve? Nie v zelenom ani červenom, ale práve žltom? A prečo mal naolejované vlasy?

Nastala dlhá pauza.

– Musím sa priznať, – reagoval napokon T., – že ste ma ohromili. Odkiaľ to viete? Nemám vo zvyku zhovárať sa so sebou.

– Neodpovedali ste.

– Netuším, – povedal T. – A veď nejako oblečený byť musí. A olej vo vlasoch... Zjavne náhodná asociácia... Počkajte, pokúsím sa spomenúť si... ktovie prečo mi zišli na um Rubensove satiry pijanov, ktoré s tým nemajú vôbec nič spoločné. No ako...

T. nedokončil. Zazdalo sa mu, že tma pred ním zhustla v hrozivé tvrdé baranidlo, ktoré ho už-už udrie rovno do hrude, takže pocítil nevyhnutnosť okamžite podniknúť nejaký čin. Usilujúc sa o nečujný pohyb, sklzol zo stoličky na podlahu a prikrčil sa. Pocit ohrozenia pominul. A v nasledujúcom okamihu prestal chápať, ako sa stalo, že sa ocitol na kolenách s rukami opretými o dlážku.

– Takže, – zareagoval posmešne hlas, – aj toto je náhodná asociácia? Mám na mysli vami zakúsený strach z tmy. A pre aristokrata nanajvýš zvláštnu túžbu postaviť sa na štyri nohy.

T. vstal z dlážky, nahmatol stoličku a opäť si na ňu sadol.

– Budte taký láskavý, odkryte karty, – riekol. – A prestaňte s tými žartíkmi.

– Uistujem vás, že mi nespôsobujú žiaden pôžitok, – od-

povedal hlas. – Teraz ste sa jednoducho na vlastnej koži presvedčili, že zdroj všetkých vašich myšlienok, vnemov a podnetov sa nachádza mimo vás.

– Kde?

– Už som povedal, že tým zdrojom som – ja. Prinajmenšom rozhodne v tomto okamihu.

– Samé hádanky, – zahundral T. – Chcem vás vidieť. Zažnite.

– Prečo nie, – poznamenal hlas, – to by hádam šlo.

Vzplanula zápalka. T. pred sebou nezazrel nikoho. Ani v komore nebolo nič neobvyklé: akési balíky, na policiach plechovice, poháre a fľaše. Zamarilo sa mu, že v najtmavšom kúte postrehol pohyb. Vysvitlo, že to bol len tieň rozkolísaného konca motúza.

Jedna zvláštnosť tu však predsa bola. Zápalka, ktorá vzplanula dva kroky od grófa T., visela v prázdnote.

Klízavo klesla nadol a zažala petrolejovú lampu, ktorá stála na debne tak, že sa kryt sám od seba zdvihol a spustil na plamienok. Potom sa pootočilo koliesko a žltočervený plamienok sa zmenil na takmer úplne biely.

Pri lampe nebol nik. T. však na stene oproti spozoroval sotva badateľný obrys ľudského tela. Tieň, ktorý by vrhal pri lampe stojaci človek, keby bol takmer priesvitný.

T. vyskočil a vystrel ruku – tá však zovrela vzduch.

– Zbytočne sa namáhate, – ozval sa hlas. – Rukami ma budete môcť uchopiť iba vtedy, keď to budem chcieť ja sám. A ja nechcem. Finta spočíva v tom, že tvorím nielen vás, ale všetko vami vnímané. Rozhodol som sa stať tieňom na stene, no rovnako ľahko by som mohol byť čímkoľvek. Ako tvorca som všemohúci.

– Ako sa voláte?

– Ariel.

– Čože?

– Ariel. Počuli ste o Shakespearovej Búrke?

– Počul.

– Píše sa takisto ako v Búrke. Bolo mi potešením spoznať vás, gróf. Naše prvé stretnutie teraz končí. Zjavil som sa vám, aby som povedal: upokojte sa a správajte sa tak, akoby bolo všetko v poriadku a vy ste si boli istý sebou i tým, čo vás obklopuje.

– No ja si sebou istý nie som, – odpovedal T. pošepky. – Naopak. Nič o sebe neviem.

– Vo vašom prípade je to normálne. Nikomu sa nestážujte a všetko sa dá do poriadku.

– Neviem, kam a prečo idem.

– Už to predsa viete, – poznamenal Ariel. – Vysvetlili vám: idete do Optinskej pustovne. Takže sa vráťte na palubu a pokračujte v ceste.

Grófovi T. sa zdalo, že posledné slová zazneli z akejsi ohromnej diaľky. Priesvitný tieň na stene zmizol a o okamih neskôr zhasla lampa. T. istý čas sedel potme, pričom sa nepokúsil ani len o nadviazanie súvislej myšlienkovitej nite. Potom začul tóny strún. Vstal, nahmatol dvere, otvoril ich a rázne vykročil v ústrety slnečnému svetlu.

III

Na palube mu šiel v ústrety zvláštny sprievod.

Vpredu sa šinul mladý oholený mužik v tunike z hrubého plátna. Takej, akú mali veslári. Vo vlasoch sa mu trblietal zlatý veniec, ruky zvierali lýru, struny ktorej hnetol so zanietením skúseného balalajkára, mračil sa a mrmlal si voľačo popod nos. Za ním kráčala bacuľatá dáma, odetá do nariaseného chitónu z polopriehľadnej látky. Za dámou kráčali dvaja muži s vejármi zhotovenými z pier v rukách. Pracovali vo vzájomnom súlade a presne – ako dvojica drevených kováčov-medvedov na spoločnej tyči. Keď jeden spustil vejár k hlave dámy, druhý ho zdvihol, a naopak.

Keď dáma zazrela grófa T., zastala. Premerala pohľadom svalnatú postavu v mokrej košeli s bočným zapínaním a v obtiahnutých šponovkách a spýtala sa:

– Kto ste, milosťpane?

– T., – odpovedal T. – Gróf T.

Dáma sa nedôverčivo pousmiala.

– Čiže nie je to len vonkajšia podoba? – riekla. – Koľká česť pre úbohú provinčnú! Samotný gróf T.! Kňazná Tarakanovová, k vašim službám. No čomu môžem vďačiť za pôžitok uvítať vás, vaše blahorodie? Zasa akési bláznivé dobrodružstvo, o ktorom budú písať všetky miestne noviny a tárať všetky salóny?

Ako vidíte, kňazná, šiel som vlakom, no oneskoril som sa a spadol z mosta do rieky. Keby spod mosta nevyplávala vaša loď, akiste by som sa utopil.

Kňazná Tarakanovová sa zasmiala, pričom koketne sklopila oči.

– Utopili? Dovoľte mi vyjadriť nedôveru. Ak je čo i len časť príbehov, ktoré o vás rozprávajú, pravdivá, ste schopný preplávať túto rieku pod vodou. Ale vidím, že váš odev je mokrý. Ste hladný?

– Priznávam, že čo sa týka hladu, mierite presne.

– Lucius, – povedala kňazná mužíkovi s vejárom, – zaved' grófa do hostovskej. A len čo sa preoblečie do suchého, usad' ho za stôl.

Otočila sa ku grófovi T.:

– Dnes máme na obed rodinnú špecialitu. Brochet tarakanoff, šťuka na tarakanovovský spôsob.

– Zvyknem sa riadiť vegetariánskou diétou, – povedal T. – No vo vašej prítomnosti...

– Aké víno budete piť?

– Spisovateľ Maxim Gorkij, – riekol T. s úsmevom, – zvykol na otázku odpovedať nasledovne: „chlebatelné“. Preto si ho veľmi vážili slavianofili. Zato v luxusných podnikoch ním opovrhovali... Nuž a ja dávam prednosť vode alebo čaju.

O štvrt' hodiny T., v župane z ružového hodvábu a učesáný, vstúpil do jedálne.

Vysvitlo, že jedáleň je rozľahlá miestnosť vyzdobená kópiami antických sôch a starovekými bronzovými zbraňami na stenách. Navôkol elegantne naservírovaného stola boli rozostavené otomany pokryté mäkkými rôznofarebnými dekami. Kňazná Tarakanovová už ležala na jednom z nich. T. pochopil, že prázdne lôžko oproti čaká naňho.

Na obrovskej okrúhlejš misie, ktorá sa rozprestierala na ce-

lej strednej časti stola, spočívalo akési nevidané stvorenie – drak so zelenou hrivou a štyrmi zvlnenými labkami. Vyzeral odstrašujúco reálne.

– Make yourself comfortable, gróf, – ozvala sa kňažná.
– Chlebateľné víno nemám, zato vcelku kvalitné biele sa nájde. Muscadet sur lie. Hoci Bretónsko inak neznášam...

Pokynula smerom k striebornému vedierku, z ktorého trčalo hrdielko fľaše.

Keď sa T. uvelebil na lôžku, uchopil obrúsok, ktorý mienil zastrčiť za golier župana, no skonštatoval, že poležiačky na bruchu sa mu to podarí len ťažko. A navyše zbytočne.

– Takže toto je tá vaša šťuka? – spýtal sa. Keby ste ma vopred neupovedomili, nedovtípil by som sa. Na šťuku je, hádam, trocha priveľká...

– Šťuka na tarakanovovský spôsob je veľmi neobvyklý pokrm, – riekla kňažná s pýchou. Pripravuje sa z niekoľkých nenápadne dohromady pospájaných veľkých rýb. V konečnom dôsledku vzniká drak.

– A z čoho sú zhotovené labky?

– Z úhorov.

– A tieto zelené chlčky?

– Pažitka.

Drak bol vskutku zmajstrovaný veľmi šikovne. Nebolo možné postrehnúť, kde sa jedna ryba spája s druhou. Končil dômyselne skrúteným rybacím chvostom a začínal šťuchou hlavou s dokorán otvorenou papuľou. Hlava, ozdobená jazdeckým chocholom z býlia a prúžkov farebného papiera, sa hrdo týčila nahor.

– Načo kántriť toľko živých bytostí len kvôli nasýteniu dvoch predstaviteľov zbytočného stavu? – melancholicky sa spýtal T.

– Bez obáv, gróf, – pousmiala sa kňažná. – Vaše názory

sú mi známe. Uistujem vás, že ani jedno živé stvorenie nezhylnulo nadarmo. Okrem nás dvoch sa na palube nachádza mnoho stravníkov.

– Isteže áno, – prikývol T. – Všimol som si. V podpalubí.

Kňažná sa začervenala.

– Zrejme sa domnievate, že tých ľudí exploatujem? – spýtala sa, pričom cudzokrajné sloveso vyslovila s dlhým ó. – Ani v najmenšom. Sú to niekdajší burlaci, takže na takúto prácu sú zvyknutí. Vy sám, gróf, sa pred novinármi často zmieňujete o prospešnosti fyzickej námahy na čerstvom vzduchu. A navyše – keď u mňa popracujú rok-dva, zarobia si na staré kolená. Zvážte teda veci prv, než mnou opovrhnete.

– Ako by som mohol opovrhnuť svojou záchrankyňou? Ani nápad. Nanajvýš ak by som si smel povšimnúť istú extravagantnosť vášho vkusu... – T. uchlipol z čaše. – Vášho dokonalého vkusu. Skvelé víno.

– Vďaka, – riekla kňažná. – Uvedomujem si, že môj spôsob života môže pôsobiť zvláštnie. Akási paródia antiky. Statikárka nevie, čo od dobroty. Ibaže, uistujem vás – v tomto všetkom je hlboký duchovný zmysel. Videli ste niekedy uzlíky, ktoré sa uväzujú na vreckovku, aby ste nezabudli na niečo dôležité? Nuž aj tu to funguje rovnako. Taká bola posledná vôľa zosnulého kniežaťa. Môj život je takýmto spôsobom usporiadaný preto, aby ma všetko navôkol nútilo pamätať na to najdôležitejšie.

– Na čo? – spýtal sa T. s nefalšovaným záujmom.

– Skúste trikrát hádať, gróf.

– Vzdávam sa.

– Pomôžem vám. Čo vám zide na um, ak myslíte na antiku?

– No... – T. upadol do rozpakov.

– Na to ihneď zabudnite, – zachichotala sa kňažná. – Blázonko... čo ešte?

T. uprel pohľad na súpravu gladiátorského výstroja, ktorá visela na stene.

– Boje v aréne?

Kňažná nesúhlasne pokrútila hlavou.

– Polyteizmus?

– Blahoželám, uhádli ste! Presne tak, gróf. Zosnulý knieža bol dôverným znalcom antiky a zasvätil ma do tajnej starovekej náuky. Lenže moje duševné schopnosti v ňom nevzbudzovali dôveru. A preto ustanovil domáci poriadok, v ktorom mi každý detail má pripomínať zmienenú vznešenú náuku. Zaprisahal ma, aby som po jeho smrti nič nemenila.

– Dúfam, že vás neurazí, ak sa spýtam: čo je vznešené na polyteizme?

– Dnešní ľudia nechápu, o čo v skutočnosti šlo. Napokon, veď aj v staroveku bývala podstata polyteizmu poodhaľovaná iba zasvätencom mystérií. Avšak zosnulý knieža vlastnil prastarú knihu, ktorá tajomstvo odhaľovala. Zachoval sa jediný exemplár, ktorý nebožtík získal v istom talianskom kláštore. Podľa legendy knihu napísal Apollónios z Tyany.

– A čo sa tam tvrdí?

– Predovšetkým sa popiera dogma stvorenia sveta.

– Ako?

– Ide o to, že bizarná teória, ktorá zanešvárila západné myslenie množstvom bláznivých predstáv, sa opiera výlučne o analógie so životom veľkého rožného dobytky, ktorý naši predkovia tisícročia strážili. Nečudo teda, že idea stvorenia vznikla. Zarážajúce však je, že tieto predstavy doposiaľ tvoria základ celej budovy súčasného duchovna.

– Prepáčte, – riekol T., – no neviem sa dovtípiť, ako s tým súvisí veľký rožný dobytok.

– Dobytok sa navzájom oplodňuje. Následne rodí nové zvieratá, existencia ktorého už nevyžaduje, aby ho, takpoved-

diac, ustavične odznova počínali. Po aplikácii tohto postrehu na vyššie sféry pradávní ľudia usúdili, že aj tam pôsobí onen princíp. Jestvuje teda počatiu podobný okamih tvorby, ktorý prináleží božstvu – hermafroditovi oplodňujúcemu seba samého. Tento okamih nazvali „stvorenie sveta“. Následne po pôrode svet, nakoľko bol už počatý a porodený, existuje zo-trvačne nečinný.

– Nikdy mi nenapadlo, že takáto koncepcia má čosi spoločné s pastierstvom.

– Nuž vidíte, – riekla kňažná, – súvislosti sú ukryté tak hlboko, že táto jednoduchá myšlienka nikomu ani na um nezájde.

– A ako teda vnímali stvorenie sveta prívrženci polyteizmu?

– Domnievali sa, že stvorenie sa uskutočňuje doposiaľ. Ustavične. V každom okamihu. Za iných čias vás tvoria iné božstvá alebo, menej obradne povedané, iné bytosti. Ak zhrnieme náuku polyteizmu úplne v kocke, bohovia sa neprestajne zapodieľajú tvorením sveta. Neoddychujú ani chvíľu. Eva sa každú sekundu rodí z Adamovho rebra, pár žije v Babylonskej veži, ktorú božie ruky podrobujú nepretržitým prestavbám. Panteóny starovekých bohov sú jednoducho jasnou, no laikovi nedostupnou metaforou, ktorá zrkadlí toto zjavenie.

– Nezdá sa mi pravdepodobné, – poznamenal T., – žeby Gréci koncipovali takého bizarné mystické teórie. Predstavujem si ich ako jednoduchých a otvorených ľudí. A v tomto sa hmýri voľačo matematické, nemecké. Alebo dokonca židovské.

Kňažná sa usmiala:

– Ale gróf. V duchovných záležitostiach „nieto Žida ani Gréka“. Tak vravel jeden vtipný Žid v časoch, keď Gréci ešte boli... Prečo nejete šťuku?

- Usilujem sa dodržiavať vegetariánsky režim.
- Ak nebudete jesť, – riekla kňažná Tarakanovová ihravo,
- zostanem ticho.

T. sa usmial a uchopil nôž na vykostovanie rýb.

- Pokračujte, prosím, – riekol a prisunul k sebe tanier.
- Neobjasnili ste, ako presne nás bohovia tvoria. Pracujú na nás spoločne? Alebo striedavo?

– Vyskytujú sa oba prípady.

– Nedalo by sa konkrétnejšie?

– Pokúsím sa. Takže, predstavte si: nejaký človek vošiel do kostola, absolvoval omšu a zakúsil božiu milosť. Zaumienil si, že odteraz bude vždy pokorný odpúšťať urážky... A potom sa pobral na prechádzku po ulici. Natrafil na partiu povaľačov. Jeden z nich si dovoľil nelichotivú poznámku o výzore nohavíc nášho hrdinu. Facka, súboj, protivníková smrť, katorga. Hádam sa nedomnievate, že všetky tieto činy majú rovnakého pôvodcu? Veru tak. Tvoria nás rozličné bytosti. Na striedačku. Nuž, a keď si teraz uvedomíte, že v kostole, počas prechádzky ulicou, no najmä vo vyhnanstve na nútených prácach hrdina neprestajne premýšľal o fyzickej láske v jej najprimitívnejších a najvulgárnejších podobách, máte pred sebou príklad paralelnej tvorby nášho ja rozmanitými bytosťami.

T. prikývol.

– Niečo podobné mi zišlo na um v súvislosti s trestom smrti, – povedal. – Nemá žiaden zmysel práve preto, že úbožiac, ktorého trest postihuje, už vonkoncom nie je človekom, ktorý spáchal zločin. Stihol vykonané desaťkrát oľutovať. No aj tak ho obesia.

– Veď práve, – riekla kňažná Tarakanovová. – A vari je ten, kto zabíja, a ten, kto sa potom kajá, jednou a tou istou bytosťou?

T. pokrčil plecami.

– Všeobecne sa usudzuje, že človek podlieha zmenám.

– Keď nebohý knieža počul tento výrok, rehotal sa ako kôň. Človek podlieha zmenám... Človek sám osebe nepodlieha zmenám o nič väčšími než prázdna hotelová izba. Jednoducho ho v rôznom čase obývajú rôzni hoteloví hostia.

– No aj tak je to stále jeden a ten istý človek. Ibaže v inom duševnom rozpoložení.

– Možno to i tak povedať, – odvetila kňažná, – ibaže čo znamenajú tieto slová? Ved' je to ako dívať sa na javisko, na ktorom za sebou vystupujú kúzelník, klaun, tragický hrdina a konštatovať – ach, no aj tak je to stále jedno a to isté predstavenie! Áno, sú veci, ktoré sa nemenia. Sála, opona, pódium. Navyše, všetky čísla môžete zhliaďnuť po zakúpení jednej vstupenky. To nám umožňuje uchopiť nepretržitú súvislosť. Ibaže aktéri udalostí, prostredníctvom ktorých tieto nadobúdajú zmysel a stávajú sa predstavením, sú stále iní.

– Dobre teda, – riekol T., – a zaoberajú sa bohovia iba predstaviteľmi vyšších vrstiev, alebo aj obyčajnými ľuďmi?

– Čo už, dobrá vôľa všetko zdolá, – pousmiala sa kňažná.

– Nie, úplne vážne. Ako napríklad bohovia spoločným úsilím tvoria nejakého opitého poslíčka v obchode?

Kňažná sa na chvíľu zamyslela.

– Ak teda poslík v obchode dajme tomu hral na balalajke, potom rozbil kamošovi papuľu, následne predal balalajku starému Židovi, šiel do verejného domu a zvyšné peniaze prepil v krčme, znamená to, že sa na jeho tvorbe postupne zúčastnili Apolón, Mars, Jahve, Venuša a Bakchus.

T. sa zadíval do okna, za ktorým sa vznášali neskutočne vzdialené, stáby z mramoru vytesané oblaky.

– Vskutku zaujímavé, – riekol. – No čo v takom prípade považujeme za človeka?

– Brochet tarakanoff, – odvetila kňažná. – Štuka na tarakanovský spôsob. Naše rodinné jedlo symbolizuje práve mystérium človeka.

T. presunul pohľad na rybieho draka. Obsluhujúci lokaji v striebrom vyšívaných tunikách ho už pri stole takmer úplne rozdelili na kúsky.

– Hľa, – pokračovala kňažná. – Na prvý pohľad sa zdá, že máme pred sebou naozajstného draka. Tvrdia zmysly. V skutočnosti je to však niekoľko rôznych rýb, ktoré sa počas života dokonca ani nepoznali. Teraz sú jednoducho prišité jedna k druhej. Môžete štuchať do draka, kde chcete, všade bude štuka. No zakaždým iná. Prvá, obrazne povedané, plakala v kostole, druhá strieľala v súboji kvôli nohaviciam. A keď ich neviditeľní kuchári zošili dohromady, vzniklo stvorenie, ktoré jestvuje iba v ilúzii predstáv. Hoci aj predstava vidí draka nanajvýš zreteľne...

– Vašu myšlienku som pochopil, – riekol T. – Mám však otázku. Kto tvorí bohov, ktorí tvoria nás? Inými slovami: nachádza sa nad nimi vyšší boh, vôle ktorého sú podriadení?

– Knieža sa domnieval, že bohov tvoríme my. Tak ako oni nás rad za radom vymýšľajú, sú Venuša, Mars, Merkúr vymýšľaní nami. Avšak v posledných rokoch života sa prikláňal k názoru, podľa ktorého dnešné diabloľudstvo už netvorí ušľachtilé antické božstvá, ale chór temných bytostí podnecovaných veľmi prízemnými záujmami.

– Pripusťme, že súhlasím aj s týmto, – riekol T. – Ostáva však zásadný problém. Obyčajný človek – ja sám sa považujem práve za takého – pokladá v oblasti viery za dôležitú nie dogmu, ale nádej na spásu. Staroveké náboženstvá, hoci aj vymyslené pastiermi dobytká, ju poskytovali. Človek verí, že má tvorca, ktorý ho bude súdiť a potom ho pustí do ríše večného života. Kto vie, azda je táto naivná viera schopná za

prahom smrti naozaj pomôcť. A akú útechu teda skytá duši mnohobožstvo, ktoré vyznával váš manžel?

Kňazná Tarakanovová, sťaby v snahe spomenúť si na voľačo, prižmúrila oči.

– Nebohý knieža sa zmienil aj o tom, – riekla po chvíli. – Bohovia nás netvorí ako niečo od seba odlišné. Jednoducho si s nami vymieňajú roly. Podľa poradia. Presne ako herci, ktorí vystupujú na scénu po jednom v tom istom odeve. To, čo zvykneme nazývať *človekom*, nie je iné než divadelný kostým. Koruna kráľa Leara. Bez herca, ktorý si ju nasadí, ostane plechovou obručou.

– Zdá sa, že spása duše vás vonkoncom netrápi.

Kňazná sa trpko pousmiala:

– Milý gróf, o spáse duše môžeme vraviť iba v okamihoch, keď našu úlohu hrá bytosť, ktorá sa touto otázkou zapodieva. Inokedy pijeme víno, hráme karty, píšeme hlúpe veršičky. A život plynie. Sme prosto dosky zápražia, ktorými kráča sprievod vášní a pocitov.

– Je človek schopný nadviazať kontakt s mocnosťami, ktoré ho zrodili? – spýtal sa T. – Stýkať sa s božstvami, ktoré ho stvorili?

– Prečo by nie. Ale iba vtedy, ak ho stvorí spoločenský bohovia. Milovníci rozhovorov samého so sebou. To je tak, viete, ako keď sa dievčatká rozprávajú s bábikami ožívajúcimi v ich predstavách... Prečo ste zrazu zbledli? Je vám zle?

No T. sa už spamätal.

– Už rozumiem, – riekol. – Ale veď to... je úplne beznádejné položenie.

– Prečo? Bytosť, ktorá vám vdýchla dušu, môže byť predsa plná nádeje.

– A čo spása?

– A čo sa vlastne chystáte spasiť? Korunu kráľa Leara? Sama osebe nič necíti, je to len jedna z rekvizít. Problém spásy rieši polyteizmus uvedomením si toho, že po predstavení sa herci rozídu domov a korunu zavesia na klinec...

– Ale veď všetci, – riekol T., – neprestajne a ustavične cítim seba. To, že ja som práve ja. Alebo azda nie?

– O tomto knieža tiež veľmi často uvažoval, – odvetila kňažná. – Pocit, o ktorom ste sa zmienili, je rovnaký u všetkých ľudí. V podstate máme prosto do činenia s reakciou tela spoločnou všetkým živým bytostiam. Keď si herec nasadzuje korunu, do hlavy sa mu zarýva kovová obruba. V role kráľa Leara sa môžu vystriedať rôzni herci. Všetci však budú nosiť na hlave studenú železnú obruč a cítiť v nej to isté. Avšak vyvodiť z toho záver, že železná obruč tvorí podstatu mystéria, nemožno...

T. pozrel na misu s drakom pozbaveným hlavy a zrazu pocítil neprekonateľnú ospalosť. Ďobol nosom a potichu povedal:

– Vidí sa mi, že váš nebohý manžel poznal všetky tajomstvá sveta. Nespomenul náhodou aj Optinskú pustovňu?

Kňažná sa zamračila.

– Optinská pustovňa? Zdá sa mi, že to nejako súvisí s Cigánmi. Buď oporný bod ich karaván, alebo miesto, odkiaľ prišli ich predkovia. Presne si už nepamätám. Tu neďaleko na brehu onedlho zazrieme tábor. Môžeme na chvíľu zakotviť a popýtať sa... Marí sa mi, alebo driemete?

– Prepáčte, kňažná. Priznávam, som nesmierne ukonaný. Momentálne...

– Bez obáv. Oddýchnite si priamo tu. Musím ešte vybaviť jednu maličkosť, no onedlho sa vrátim. Keby ste potrebovali sluhov, Lucius bude k dispozícii na palube hneď za dverami.

Kňažná sa zdvihla z otomana.

- Prosím vás, ostaňte ležať, – riekla, blížiac sa ku grófovi T.
- Skôr, než zaspíte, vám chcem venovať malý darček.

Zdvihla ruky a T. pocítil chladný dotyk kovu. Keď skĺzol pohľadom dole, zbadal na hrudi medailón so zlatou retiazkou. Miniatúrna zlatá kniha spoločne ponorená do kvetiny z bieleho jaspisu.

- Čo je to? – spýtal sa.

– Kniha života. Amulet som dostala od nebohého kniežaťa. Prinesie vám úspech a uchráni vás od nešťastia. Sľúbte mi, že ho nezložíte zo šije, kým bude váš život v nebezpečí.

- Pousilujem sa, – odpovedal diplomaticky T.

Kňažná sa s úsmevom pobrala k dverám.

IV

T. okamžite zaspal. Prisnil sa mu krátky mátožný sen. Zhovárал sa s kňažnou Tarakanovovou. Debata sa veľmi ponášala na práve ukončenú, ibaže na konci sa kňažná zatvárila neprístupne, zavinula hlavu do tmavej šatky a premenila sa na obraz čierneho anjela na stene.

Keď sa T. prebral, misa na ktorej ležal drak zhotovený z rýb, bola preč. Mytologickú metaforu už zrejme dojedali veslári a služobníctvo.

„Riadna ohavnosť, táto poskladaná ryba,“ pomyslel si. „Lenže vo výrokoch kňažnej je takmer nemožné nájsť slabé miesto. Otvorená ostáva iba otázka zmyslu takýmto spôsobom utvoreného sveta. Treba zistiť, aký mal na problém názor nebohý knieža.“

Ibaže v prázdnej jedálni sa nemal koho spýtať. Kňažná sa ešte nevrátila.

Už sa stmievalo. V miestnosti hustol modravý súmrak. Antické sochy, ktoré stáli pri stenách, sa premenili. Šero bielelobu zmäkčilo a zvláčnilo až takmer do telovosti. Akoby sa vrátili časy, v ktorých zohavené tváre a skaličené trupy žili. Pohľady kamenných očí však boli naďalej ľahostajne chladné. Svet ľudí sa v nich zrkadlil ako smiešny, bláznivý hókuspokus.

Grófa T. znezrady premkol nepokoj. Niečo nebolo v poriadku.

Vstal, podišiel k dverám, ktoré viedli na palubu, a otvoril ich. Nestál za nimi nik.

T. si uvedomil, čo ho vyviedlo z miery: monotónny šplachot vody utíchol. Podišiel k okraju paluby, pozrel dolu. Nehybné veslá trčali do všetkých strán. Loď nikto neriadil. Plávala s prúdom, pričom sa postupne otáčala provou k brehu.

Opačným koncom paluby rýchlo prekĺzol tieň.

– Kto je tam? – zvolal T. – Odpovedzte!

Odpoveď nedostal.

T. sa vrátil do jedálne. Na stole našiel zápalky. Rozsvietil petrolejovú lampu. Miestnosť sa ihneď pretvorila: plamienok zahnal ponuré duše z mramorových sôch, tmavomodrý večer za oknom sa zmenil na čiernu noc.

T. sa rozhlíadal po miestnosti. Hľadal nejakú zbraň.

Na stene sa matne leskla gladiátorská výzbroj: masívna prilba s rohami, okrúhly bronzový štít a kopija, ktorá na jednom konci vyúsťovala do širokej čepele, na druhom do mohutnej okrúhlej rukoväte, ku ktorej bol pripevnený a dookola násady omotaný dlhý povraz. Pod kopijou visela tabuľka s nápisom:

VRHACIA SARISSA

Násada vyzerala pevná a nová, kovové časti však zrejme boli skutočne z antického bronzu.

Vysvitlo, že prilba, prispôbená malej starovekej lebke, je tesná. Neprijemne zovrela hlavu. T. prevliekol ruku koženými slučkami štítu, uchopil jednou rukou sarissu, do druhej vzal lampu a vrátil sa na palubu. Naďalej prázdnu.

Po niekoľkých krokoch T. kútikom oka postrehol vedľa seba pohyb. Prudko sa zvrtol. Pred ním stál bradatý vojak

v prilbe s rohmi a župane. Na prvý pohľad autentický Peržan Dáreovej armády. V jednej ruke držal lampu, v druhej štít a kopiju.

Bol to odraz grófa T. v jednom z okien.

„Vyzerám ako idiot,“ pomyslel si.

Keď sa dostal na kormu, zišiel známym rebríkom a opatrne otvoril podobizňou Apolóna vyzdobené dvere.

Všetci ľudia v podpalubí boli mŕtvi.

Bolo to jasné na prvý pohľad. T. prešiel uličkou pomedzi lavice, pričom sa pozorne rozhliadal na obe strany.

Tváre mŕtvych nepokryl kŕč bolesti. Otvorené oči zosnulých hľadeli na čosi, čo utkvelo v minulosti, skôr s údivom a zlosťou.

T. si všimol, že z krku jedného veslára trčí dačo ako tenká trieska. Sklonil sa nad umrlca. Keď si posvietil lampou, zazrel malý šíp. Pripomínal zubnú kefku s pierkom na konci. Podobný trčal z pleca susednej mŕtvol.

Podpalubie prenikavo páchlo petrolejom. Ktosi ním stihol poliať telá, dlážku i lavice. Minul na to celý kanister, ktorý teraz trčal v uličke.

Keď sa T. pobral ďalej, našiel sluhov z jedálne oblečených v tunikách so striebornou výšivkou. A potom – samotnú kňaznú Tarakanovovú.

Sedela v úzkej medzere medzi lavicami chrbtom opretá o stenu. Na tvári jej stuhol užasnutý úšľabok. Zubnokefkový šíp ju trafil do líca. Na podlahe pred ňou sa trblietali črepiny misy so šľukou.

Vedľa Tarakanovovej ležali Lucius a štyria nevedno odkiaľ sa zjavivší rehoľníci, telá ktorých v tejto spoločnosti pôsobili nanajvýš bizarne – ako obeť najnovšieho ediktu cisára proti kresťanom. Smrť zjavne zastihla všetkých takmer naraz. Jeden z rehoľníkov spadol na veslársku lavicu. V rukách držal

čudesnú rybársku sieť s na čepele podobnými kryštálmi krištáľu alebo kremeňa, priviazanými k okám.

T. sa chvíľu očarene díval na iskrenie svetla hrán kryštálov. Potom sa dvere podpalubia otvorili, na dlážku dopadol mdlý lúč karbidovej lampy.

– Gróf T.... preboha, ako to vyzeráte? A viete čo, vlastne vám tento kostým sedí. Bol by z vás celkom fajn hoplita.

Tvár postavy pri dverách zahaľoval pás tmy, no T. spoznal hlas.

– Aj vy pôsobíte nadmieru odporne, Knopf, – povedal.

Skutočne, Knopf neskytal práve vábivý pohľad. Jeho mokré sako pokrývali škvrny masnotu vyžarujúceho blata alebo bahna.

– To ste spravili vy? – spýtal sa T., pričom ukázal na mŕtvoly.

– Nie, – odvetil Knopf. – Nie ja, ale šípy duchovnej zbrane natreté výlučkom cegónie ostrolistej.

– A to je čo zač?

– Rastlina z amazonských dažďových pralesov s veľmi špecifickými vlastnosťami. Odborný názov znie: *Cegonia religiosa*.

– Kto teda strieľal?

– Chceli by ste vedieť? – reagoval Knopf. – Nech sa páči.

Strčil ruku za pazuchu a vytiahol odtiaľ voľačo grófovi T. sprvu pripomínajúce kožený mech. Keď však predmet zasiahol lúč lampy, zviditeľnil sivé vlasy a opovrhnutím zvráštené čierne obočie.

Vysušená ľudská hlava v chumáči dlhých vlasov – ba vlastne, nakoľko z nej vybrali lebku, ani nie lebka, ale iba usušená tvár. Trčal z nej dlhý náustok. Knopf ho priložil k ústam a fúkol.

Zaznel nízky chvejivý tón podobný revu nočného zvera.